

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان

نقش پولیس در کشف جرم و مورد مطالعه قضیه پغمان

گرد آورنده: احمدضیا نوری مشاور حقوقی کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان

طرح مسئله

شروع به جرم عبارت است از آغاز
به اجرای فعل به قصد ارتکاب
جنایت یا جنحه به نحوی که نظر
به اسباب خارج از اراده فاعل آثار
آن متوقف یا خنثی شده باشد.

نتیجه طرح

هرگاه جرم واقع شده غیر از آن جرمی باشد که فاعلین و شرکاء قصد ارتکاب آن را داشته اند به جزای جرمی که به وقوع پیوسته محکوم می گردند، مشروط بر اینکه جرم مذکور قابل پیشبینی بوده و نتیجه مداخله ایشان باشد.

ماده ۴۲ قانون جزا

مقدمه

یکی از وظایف و مکلفیت های پولیس در کنار وظایفی چون تامین و حفظ نظم و امن عامه، اتخاذ تدابیر و قایوی جهت جلوگیری از وقوع جرایم و...، کشف به موقع جرایم و گرفتاری مظنونین و مرتکبین مطابق احکام قانون می باشد که در این موضوع نقش پولیس را در رابطه به قضیه پغمان به بررسی می گیریم.

شرح قضیه

بتاریخ ۴ بر ۱۳۹۳/۶/۵ سارقین مسلح که ملبس به یونیفورم پولیس بودند به قصد سرقت داخل منازل می‌شوند یکتن از آنان به اسم صفا همراه با کلاشینکوف دست داشته اش توسط مالک منزل بالفعل دستگیر و به پولیس محل تسلیم داده می‌شود و شرکای جرمی خویش را در این سرقت چهار نفر معرفی نموده است.

شرح قضیه

چهره صفا توسط رسانه ها نشان داده می شود متضررین واقعه لیل ۱/۶/۱۳۹۳ که به قضیه پغمان مشهور است صفا را شناسایی نمودند. قضیه پغمان به گونه ایست که عده از هموطنان ما اعم از مرد و زن از پغمان به طرف شهر کابل می آمدند که از طرف سارقین مسلح ملبس با یونیفورم پولیس، وسایط حامل شان از سرک عمومی بطرف سرک فرعی و داخل باغ انتقال گردیده پول، زیورات، موبایل ها و وسایط شان را به سرقت برده و بالای یکتعداد از طبقه انات تجاوز جنسی نیز نموده اند.

شکایت متضررین سایر قضایا

۱- یکتن از متضررین اظهار داشته که بتاريخ ۲۳/۸/۹۲ حوالی ساعت ۸ شب پنج تن از افراد مسلح داخل منزل شان شده پول و زیورات شان را به سرقت برده اند. دو نفر از سارقین در صف لاین مورد شناسایی متضرر، خانم و پسرش قرار گرفته اند.

۲- خانمی متضرری اظهار داشته است که با دختر خاله خشویم و اطفال ما غرض تفریح به یکی از باغ های ولسوالی پغمان که خالی از سکنه بود رفته بودیم پنج نفر مسلح ملبس با یونیفورم پولیس داخل باغ شدند زیورات، پول و موبایل های ما را از نزد ما گرفتند و بالای ما تجاوز جنسی نمودند که تعداد آنان در حدود ۱۵ الی ۲۰ نفر بوده که از طرف موصوفه سه نفر آنان در صف لاین مورد شناسایی قرار گرفته است.

۳- خانمی دیگری نزد پولیس مراجعه و شکایت نموده است که در ۲۵ اسد سال ۱۳۹۲ افراد مسلح داخل منزل نیم کاره شان شده موصوفه را اولاً مجروح و مبلغ ۸۷۵۰۰ افغانی و یک دنده پولیس را به غارت برده اند بعداً نامبرده را به منزل همسایه اش منتقل و وی را همراه با یک مرد همسایه شان در یک اطاق جابجا و چهار نفر سارقین بالای زن همسایه اش تجاوز جنسی نموده اند که در صف لاین رییس باند را شناسایی نموده است.

۴- خانمی در قضیه که سه هفته قبل از قضیه پغمان به وقوع پیوسته بود در یکی از باغ های پغمان پول و زیورات اش به غارت برده شده و مورد تجاوز جنسی نیز قرار گرفته است که در صف لاین یک تن آنان را مورد شناسایی قرار داده است.

حکم رییس جمهور

با توجه به نقش رسانه ها در افشا سازی جرم، باعث تحریک ذهنیت و افکار عامه، تقبیح عمل ارتكابی از جانب نهاد های حقوق بشری، نشر و پخش موضوع در شبکه های اجتماعی، رییس جمهور را واداشته است تا حکمی را در زمینه صادر و به لوی حارنوالی، وزارت امور داخله و ریاست عمومی امنیت ملی وظیفه سپرده است تا تحقیقات قضیه را تکمیل و طی یک هفته گزارش آن را به ریاست جمهوری ارائه نمایند. پولیس، به تاسی از حکم یاد شده و به استناد معلومات که صفا نام در رابطه به مشخصات و مکان سایر شرکای جرمی اش ارائه نموده، اقدام نموده است.

پولیس نظر به حکم فقره ۲ ماده ۸۰ قانون اجراءات جزایی اقدام، به استثنای سه نفر الی تاریخ ۱۰/۷/۱۳۹۳ تمامی مظنونین را گرفتار و در مورد سه نفر از اشخاص مفرور قرار کشفی را نظر به هدایت فقره سوم ماده ۸۷ قانون مذکور صادر نموده است.

گرفتاری ها

- ۱- گرفتاری احمد: موصوف حین گرفتاری با پولیس برخورد فیزیکی نموده که از کوته سنگی الی قلعه شهاده فرار و به فیر های هوایی پولیس نیز اعتنا نکرده است تا اینکه گرفتار می شود.
 - ۲- گرفتاری محمود: موصوف به اساس معلومات منابع ارگان پولیس از ولایت غزنی گرفتار شده است.
 - ۳- گرفتاری کلبی: نامبرده حین مراجعه پولیس به منزل خسراش خود را در کندو پنهان نموده که از همان جا گرفتار می گردد.
 - ۴- گرفتاری مقصود: موصوف به اساس قلمدادی صفا از جانب پولیس به اتهام قضیه گرفتار گردیده است.
 - ۵- گرفتاری سمیعی: نامبرده از ولسوالی پغمان گرفتار گردیده است.
- ماده ۳۸ ق. ۱ - ماده ۱۱۹ ق. ۱. ج در تلاشی منزل اجازه صاحب منزل یا اذن محکمه الزامی می باشد. گرفتاری از جمله دلایل اثبات جرم به شمار نمی رود.

کشف جرم توسط؟

هرگاه پسر یکی از متضررین یکتن از مرتکبین را بالفعل گرفتار و آنرا به پولیس تسلیم نمی نمود جرایم ارتکاب یافته به حالت اولی آن باقی می ماند و کشف نمی گردید زیرا متضررین (بجز از متضررین قضیه پغمان) قبلا به پولیس اطلاع داده بودند که چنین جرمی واقع گردیده است اما پولیس نتوانسته یا نخواسته است تا مرتکبین را گرفتار نماید. هرچند پولیس مکلفیت دارد به اساس ماده ۵۸ قانون اجرات جزایی معلومات در رابطه به ارتکاب جرم را پذیرفته و به اسرع وقت اقدام نماید.

جمع آوری معلومات

پولیس برای جمع آوری معلومات به شفاخانه مراجعه، مسوولین و نوکریوالان لیل ۱/۶/۱۳۹۳ شفاخانه تائید نموده اند که بتاریخ مذکور چهار تن از طبقه انات بشکل وحشت زده با لباس های نیمه برهنه که در وجود شان آثار ضرب و شتم بملاحظه می رسید مراجعه و اظهار نموده اند که در مسیر راه ولسوالی پغمان الی شهر کابل از طرف سارقین مسلح بعد از اختطاف مورد تجاوز جنسی قرار گرفته اند و برای حفظ آبروی شان به دوکتوران اجازه نداده اند تا در قسمت آثار و علایم تجاوز جنسی از آنها معاینه به عمل آید و پولیس را در جریان قرار دهند و بدون استیذان مسوولین، شفاخانه را ترک نموده اند. ماده ۵۷ ق. ا. ا. ماده

سایر اجراءات پولیس

✓ اخذ اظهارات متضررین شاکی و درج آن در دوسیه توسط پولیس.

✓ ترتیب محضر گرفتاری به استناد ماده ۸۸ ق. ا. ا که در آن محل، تاریخ، ساعت و اظهارات ابتدایی شخص گرفتار شده درج می گردد.

✓ پولیس دلایل اثبات جرم را اعتراف،

شناسایی مظنونین از طرف متضررین در صف،

فورم مقابله شد،

و چگونگی گرفتاری مرتکبین در دوسیه درج نموده است.

ماده ۵۶ ق. ا. ج شکایت اشخاص یکی از اسباب تحریک جزایی به شمار می رود.

جمع آوری سوابق جرمی

کریمناالتخنیق از سوابق جرمی رییس باند در سال ۱۳۸۲ در قضیه سرقت معلومات ارایه نموده است.

تکرر و سوابق جرمی ۱۲ سال ایام سپری شده در مورد رییس باند، ۸ سال حبس در مورد یک تن دیگر از آنان تثبیت گردیده است.

کریمناالتخنیق معلومات داده است که عضو دیگر باند در سال ۱۳۹۱ در فقره سرقت های مسلحانه تثبیت هویت گردیده است.

در اداره کریمناالتخنیق آمار جرایم که کشف می شوند به ثبت می رسد حتی اشخاص که محکمه در قسمت آنان برات حکم می نمایند نیز در این نهاد ثبت بوده و حذف نمی گردد.

تعیین وصف جرمی

پولیس در اجراءات خویش وصف جرمی
این قضیه را
غارت مسلحانه،
تجاوز جنسی و
اختطاف تعیین و تعریف نموده است.

نادیده گرفته حقوق مظنونین

مکلفیت پولیس در امر توضیح حقوق مظنون و متهم به استناد ماده ۸ ق.ا.ا مانند حق داشتن وکیل مدافع یا حقوق عدم ارایه پاسخ به سوالات راجع شده از طرف پولیس و ... متهمین در جلسه قضایی بیان داشتند که اظهارات شان به جبر اخذ گردیده است در صورت عدم تقویه این دلیل الزام به شیوه ماده ۳۰ قانون اساسی شبهه در آن به وجود آمده هرچند ماده ۱۹ ق.ا.ا اولین دلیل اثبات جرم را اقرار به جرم بیان می نماید.

فقره ۴ ماده ۱۹ ق.ا.ا محکمه نمی تواند به ظن خود و در صورت موجودیت شبهه در دلایل، به الزام متهم حکم نماید.

نقض اصل برائت

اصل برائت در جلسه قضایی محکمه ابتداییه توسط یک شخص بلند رتبه پولیس نقض و به متهمین خطاب مجرم عنوان نمود و بر این گفته اش تاکید نیز داشت.

رییس جمهور نیز از محاکم خواستار این شد تا علیه مرتکبین این قضیه حکم اعدام صادر گردد. محاکم نیز تحت تاثیر این خواست به استناد تعدیل ماده ۴۲۷ قانون جزا و بدون توجه به عناصر مادی و معنوی جرایم اختطاف و غارت مسلحانه با عمل ارتكابی مجرمین، حکم خویش را صادر نمودند.

تسریع روند تعقیب عدلی

تاریخ واقعه سرقت منزل لیل ۵/۶/۱۳۹۳ و تاریخ واقعه قضیه پغمان لیل
۳۱/۵/۱۳۹۳

تاریخ های گرفتاری مرتکبین ۴، ۸ و ۱۰/۶/۱۳۹۳،

فیصله محکمه ابتداییه ۱۶/۶/۱۳۹۳،

فیصله محکمه استیناف ۲۴/۶/۱۳۹۳،

فیصله تمیز به تاریخ ۱/۷/۱۳۹۳

این در حالیست که دوسیه از حارنوالی تمیز به تاریخ ۳۱/۶/۹۳ به ستره
محکمه موصلت ورزیده فردای آن به تاریخ ۱/۷/۱۳۹۳ تصمیم نهایی را
در مورد اتخاذ نموده اند.

اعدام به تاریخ ۱۶/۷/۱۳۹۳ در مورد ۵ محکومین اعدام اجرا گردید.

فقره ۱ ماده ۲۹ قانون جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، هرگاه شخص بعد از ارتکاب جرم و قبل از تعقیب عدلی
به مامورین موظف اطلاع و شهرت کامل مرتکبین یا شرکای جرم یا سایر معلومات ضروری مربوط به کشف جرم
را به دسترس مامورین موظف قرار بدهد یا اینکه مرتکبین جرم مماثل جرم مرتکبه را به مقامات معرفی کند محکمه
می تواند احوال مخففه را در مورد او رعایت کند.

تحلیل اوصاف جرمی

ماده ۱۵ قانون جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی (غارث مسلحانه یا بانڈیتیزم) سازماندهی حمله مسلحانه بالای موسسات، ادارات دولتی، اجتماعی، تاسیسات اقتصادی، خصوصی، سهامی، مختلط و کوپراتیفی و اشخاص بمنظور غارت و صدمه رسانیدن به شمول شرکت در گروپ های مسلح بانڈیتیزم نامیده می شود مرتکب آن به جزای حبس دوام یا اعدام محکوم می گردد.

ماده ۱۷ قانون منع خشونت علیه زن (تجاوز جنسی)

مجازات تجاوز جنسی حبس دوام و در صورت فوت مجنی علیها اعدام می باشد.

تعدیل ماده ۴۲۷ قانون جزا. (زناى به رضایت)

ماده ۳ قانون مبارزه علیه اختطاف و قاچاق انسان.

اختطاف عبارت از ربودن شخص با استفاده از تهدید یا استعمال قوه یا انواع دیگر ارباب یا کاربرد حيله و فریب یا با استفاده از ناتوانی جسمی یا روانی یا تبدیل نمودن طفل نوزاد با طفل نوزاد دیگر یا دور نمودن طفل از والدین یا سرپرست قانونی وی و یا رها نمودن طفل در محل غیر مسکون است اعم از اینکه چنین اعمال به مقصد بهره برداری باشد یا رسانیدن ضرر.

تحلیل حکم اعدام

اعدام، نظر به ماده ۹۷ قانون جزا کشور از جمله مجازات اصلی به شمار می‌رود ولی اجرای مجازات اعدام به اساس قانون تحدید حکم اعدام صرف در جرایم ذیل قابل تطبیق بوده در سایر موارد ملغی قرار گرفته است.

۱- قتل عمد

۲- کشتار جمعی

۳- انفجار توام با قتل

۴- قطاع الطریقی توام با قتل

۵- جرایم که در نتیجه آن اراضی دولت جمهوری افغانستان تماما یا قسما تحت حاکمیت دولت خارجی قرار داده شود و به تمامیت ارضی و استقلال آن صدمه وارد نماید.

عكس العمل ها

- ✓ اجرای مجازات اعدام با استقبال گسترده مردم روبرو شد. رسانه ها نشان می داد که شهروندان از اجرای مجازات اعدام خورسند بودند شبکه های اجتماعی فیسبوک نیز با نشر و پخش تصاویر و مطالب از اجرای مجازات اعدام خوشنود بودند.
- ✓ وزارت های امور زنان و حج و اوقاف نیز از اجرای اعدام استقبال نمودند.

کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان جنایت تجاوز گروهی در ولسوالی پغمان را منحیث عمل غیر اسلامی، ضد انسانی و غیر قانونی با شدیدترین لحن تقبیح نمود و از ارگان‌های امنیتی کشور خواست تا در امر تامین امنیت و مصونیت شخصی شهروندان سعی مزید به خرج دهند.

گرفتاری عاملین قضیه را نمایانگر احساس وظیفه شناسی پولیس دانست.

از نهاد های عدلی و قضایی کشور خواست تا عاملان آن را در مطابقت با احکام قانون، بخصوص قانون محو خشونت علیه زنان و در رابطه با جرم انجام یافته، بدون اعمال هیچگونه تخویف و معافیت در یک محکمه عادلانه، علنی و شفاف مورد محاکمه قرار دهند.

✓ نهاد های جامعه مدنی طی راهپیمایی که در روز
محاكمه مرتكبين در محكمه ابتدائيه, در مقابل مقر
ستره محكمه داشتند خواهان اعدام عاملين قضيه
پغمان بودند.

✓ سازمان عفو بين الملل اعدام عاملين قضيه پغمان را
توهين به عدالت دانسته و بيان داشتند اين قضيه
بسياري از نواقص سيستم قضايي افغانستان را واضح
ساخته است.

✓ سازمان ديدبان حقوق بشر خواهان اين بود كه در
محاكمه اين افراد خاليگاه هاي زياد وجود دارد و براي
بررسي و تجديد نظر به آن، حكم اعدام به تاخير
انداخته شه د.

نتیجه گیری

در تعقیب عدلی این قضیه نهاد های عدلی و قضایی به شدت تحت تاثیر افکار عمومی به ویژه رسانه ها قرار گرفته اند، روند محاکمه عادلانه در این قضیه به شدت تحت سوال قرار گرفته است موجودیت دو نفر وکیل مدافع دولتی نقش تشریفاتی را داشته در واقع قضات خواسته اند با موجودیت وکلای مدافع به فیصله های صادره خویش قوت بخشند تا نشود که تجدید نظر علیه فیصله نهایی به اساس عدم موجودیت وکیل مدافع صورت گیرد. سایر حقوق مظنونین و متهمین نیز در روند تعقیب عدلی نادیده گرفته شده و نمی توان جریان محاکماتی این قضیه را با معیار های محاکمه عادلانه مقایسه نمود.

وصف جرمی اختطاف و وصف جرمی غارت
مسلحانه موارد است که با عمل کرد مجرمانه
مرتکبین قضیه پغمان به خصوص عنصر معنوی،
مطابقت ندارد. لذا محاکم در افغانستان به این
دلیل که رییس جمهور خواسته بود تا مرتکبین
این جرایم را به مجازات اعدام محکوم نمایند،
حکم خویش را صادر نمودند بی خبر از اینکه قانون
تحدید حکم اعدام جریده رسمی شماره ۷۶۳،
۱۳۷۰ هـ ش صدور احکام مجازات اعدام را محدود
نموده است.

درس های آموخته شده

نقش مردم در روند عدالت جزایی.

وظایف و مکلفیت های قانونی پولیس.

رعایت تناسب جرم و جزا.

تاثیر رسانه در فرایند عدالت جزایی و افکار عامه.

عناصر متشکله جرم.

حقوق مظنون و متهم در فرایند عدالت جزایی.

سوالات

- ۱- مردم چه مکلفیتی در اطلاع از وقوع جرم دارند؟
- ۲- نشر تصاویر از طریق رسانه ها صبغه قانونی دارد یاخیر؟
- ۳- عدم اطلاع دهی نوکریوالان شفاخانه را چگونه می توان توجیه نمود با وجودیکه نظر به احکام قانون مکلفیت از اطلاع دهی جرم را دارند؟
- ۴- با وجودیکه کشف جرم از صلاحیت های پولیس می باشد اگر جرم توسط سایر اشخاص حقوقی یا حقیقی کشف شود تداخل در صلاحیت های پولیس نخواهد بود؟
- ۵- همانطوریکه معلوم می گردد این قضیه به اساس ادعای متضرر تحریک گردیده است آیا ادعا می تواند از جمله ادله اثبات جرم باشد تا محکمه به استناد آن علیه مدعی علیه حکم جزایی را صادر نماید؟
- ۶- اقرار به جرم از جمله ادله اثبات جرم در قانون اجراءات جزایی پیشبینی شده است اعترافات که از مرتکبین این قضیه صورت گرفته است می تواند اساس تصمیم گیری باشد؟
- ۷- هرچند صفی الله در جریان جرم مشهود توسط متضرر گرفتار گردیده است در حالیکه سایرین به اساس قلمدادی صفی الله گرفتار گردیده است (جرم آنان مشهود نیز نبوده) پس چرا صفا به مجازات اعدام محکوم نگردیده است؟

منابع

۱. قانون اساسی، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۸۱۸، ۱۳۸۲ه.ش.
۲. قانون جزا، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۳۴۷، ۱۳۵۵ه.ش.
۳. قانون منع خشونت علیه زن، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۹۸۹، ۱۳۸۸ه.ش.
۴. قانون اجراءات جزایی، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۱۱۳۲، ۱۳۹۳ه.ش.
۵. قانون پولیس، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۹۹۴، ۱۳۸۸ه.ش.
۶. قانون مبارزه علیه اختطاف و قاچاق انسان، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۹۵۲، ۱۳۸۷ه.ش.
۷. قانون تحدید حکم اعدام در جمهوری اسلامی افغانستان، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۷۶۳، ۱۳۷۰ه.ش.
۸. قانون جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، وزارت عدلیه، جریده رسمی، شماره ۶۴۹، ۱۳۶۶ه.ش.
۹. فرمان رییس جمهور ج. ا. ا. (حامد کرزی) در مورد توشیح حکم اعدام پنج نفر از محکومین، شماره ۴۶۵۱، ۱۳۹۳/۷/۵ه.ش.
۱۰. حکم رییس جمهور ج. ا. ا. (حامد کرزی) به لوی سارنوالی، وزارت امور داخله، و ریاست عمومی امنیت ملی در مورد تحقیقات قضیه تکمیل و طی یک هفته گزارش آن، شماره ۳۸۵۱ مورخ ۱۳۹۳/۶/۸ه.ش.
۱۱. قرار قضایی دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی ستره محکمه، شماره ۳۰۲۱، ۱۳۹۳/۷/۱ه.ش.
۱۲. فیصله دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی محکمه استیناف کابل، شماره ۲۹۶، ۱۳۹۳/۶/۲۴ه.ش.
۱۳. فیصله دیوان جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی محکمه ابتداییه حوزه سوم کابل، شماره ۵۱، ۱۳۹۳/۷/۱۶ه.ش.

14- http://www.aihrc.org.af/home/press_release/3366

15- <http://da.azadiradio.org/content/news/26628322.html>

16- <http://www.afghanpress.com/ShowDetails.aspx?NewsId=27600>

از توجه همه شما سپاس به امید موفقیت
های روز افزون و همیشگی تان!